

Projecte Castor, tots els elements que expliquen el deute-estafa

Mònica Guiteras

El Projecte Castor continua portant cua. El sistema decidit pel govern espanyol per compensar l'empresa promotora, ESCAL UGS, controlada per Florentino Pérez, és una bufetada a la cara dels soferts ciutadans, que pagaran durant anys centenars de milions d'euros en la factura del gas. Cal denunciar aquesta estafa i explicar que s'ha produït perquè les estructures financeres i polítiques de l'Estat espanyol i la Unió Europea ho propicien.

Fins al setembre de 2013, el projecte d'emmagatzematge submarí de gas natural Castor era desconegut per la majoria de la població. **Però centenars de terratrèmols van despertar interrogants en l'opinió pública i van donar veu a la lluita local que portava temps avisant dels perills.** A la concessió del projecte, una de les clàusules contemplava el dret a compensació de l'empresa promotora si s'extingia la concessió o si l'empresa hi renunciava, fins i tot en cas de dolo o negligència. Un any més tard dels terratrèmols, i poc després que la promotora, ESCAL UGS, renunciés a la concessió, la "solució" que el govern central ha posat sobre la taula és pagar una compensació a l'empresa promotora, per aquesta renúncia, però a càrrec de la factura del gas, fet que col·loca aquest controvertit projecte a la palestra mediàtica del moment. La forma per aprovar la compensació ha estat un Reial Decret Llei (RDL), en vigor des del passat 3 d'octubre, que permet la sortida d'ESCAL UGS i col·loca a Enagas com a gestor de les instal·lacions. El govern emet drets de cobrament a 30 anys per valor de 1.350 milions d'euros i els cedeix a la banca. Enagas canalitza l'operació i els bancs poden posteriorment vendre als mercats aquest deute (com amb el dèficit elèctric), o quedar-se'l als seus balanços, rebent una rendibilitat que supera el 4%.

A la ciutadania li preocupa com es concretarà el pagament de la indemnització a través de les seves factures del gas, i què passarà amb una infraestructura perillosa que, en comptes de desmantellar-se, es deixa hibernada indefinidament. A la classe política implicada en les diferents fases del projecte, en canvi, li cal trobar la manera de no sortir esquitxada d'aquest cas. Mentrestant, l'ACS d'en Florentino Pérez (que controla el 66% d'ESCAL UGS) sap que cobrarà els 1.350 milions d'euros íntegres, en un termini màxim de 35 dies des de l'entrada en vigor del RDL que va garantir els termes d'aquesta compensació.

Les fases d'un deute impagable

La història del projecte Castor començà a finals dels anys 90, quan ESCAL UGS, participada en un 66,6% per ACS (sense experiència en infraestructures gasistes) va convèncer el Govern espanyol de la utilitat d'aquest projecte perquè, de cara a convertir-

se en país de trànsit del gas cap al centre i nord d'Europa, resultava més barat apostar per Castor que instal·lar tancs de gas a les regasificadores existents. Per iniciar la construcció del projecte, es va demanar un primer préstec a un consorci de 19 bancs, a pagar durant 7 anys.

El juliol del 2013 es va refinançar aquest deute amb una emissió de Project Bonds per valor de 1.434 milions d'euros, aquest cop a amortitzar en 21,5 anys. 300 milions eren adquirits pel Banc Europeu d'Inversions (BEI), que també aportava una línia de liquiditat de 200 milions (provinent de fons dels contribuents europeus), a punt per utilitzar-se si quelcom fallava. En aquesta segona fase, es divideix el deute generat per la inversió del projecte en un tram de deute subordinat i un altre de deute sènior. El BEI compra el deute subordinat (menys segur, en no tenir prioritat en el cobrament), i així, atrau a inversors com les companyies d'assegurances i els fons de pensions a comprar el deute sènior (més segur).

Després de l'emissió d'aquests bons, aquell mateix estiu es van produir els terratrèmols a la zona. Enguany, amb l'aprovació del RDL, es (re)refinancia el deute, fent que aquest cop es pagui a 30 anys per part de la ciutadania. Durant aquestes tres dècades, però, no es mantindran intactes, sinó que els interessos el faran créixer. La compensació que rebrà ESCAL UGS de 1.350 milions d'euros és una xifra que pot confondre. Amb l'interès del 4,2% que va associat a aquesta quantitat (s'acumulen les quantitats a retornar més els interessos corresponents any rere any durant els 30 anys) es converteix l'import a pagar per la ciutadania en prop de 4.700 milions d'euros. Sense oblidar els 100 milions d'euros anuals que costa el manteniment de les instal·lacions, i altres despeses d'operació i administració (encara no quantificables) i que també correran a càrrec de la ciutadania. Aquesta tercera fase ens mostra com el deute beneficiarà els sectors gasista i financer que prenen part en l'operació financera. Una operació que ofegarà la població

consumidora de gas, que serà qui finalment pagarà un deute engreixat a través de les seves factures.

Per què tanta pressa?

A finals de juny de 2014, quan ESCAL UGS va anunciar la seva renúncia a la concessió de Castor, aquesta va ser assumida per Enagas, sense saber quina

**decisió prendria el
govern espanyol
respecte a la viabilitat
del projecte. El govern
espanyol argumentava
que estava pendent de
rebre els informes
dels experts de la
Universitat de
Stanford i del MIT
(Massachusetts
Institute of**

Technology) sobre la possible relació entre la injecció de gas i els sismes, tot i que aquesta ja va quedar constatada en els informes elaborats per l'Institut Geològic i Miner d'Espanya (IGME) i l'Institut Geogràfic Nacional (IGN). De la mateixa

**manera, estava
pendent l'informe
final de la Fiscalia de
Castelló sobre si hi va
haver delicte arran de
la crisi sísmica a la
zona de la plataforma
Castor. La investigació
va concloure el passat
dia 4 d'octubre, però
una junta de fiscals ha
de decidir sobre el cas**

i sobre si presentar querrela o no.

El pagament als bonistes per part d'ESCAL UGS estava assegurat en la mesura en que l'Estat aprovés una compensació (la que figura ara al RDL esmentat). Per això, la

**renúncia generava
pressa per prendre
una decisió abans del
30 de novembre, data
límit per la posada en
marxa de les
instal·lacions segons
el prospecte que en el
seu dia es va entregar
als bonistes. Una
negativa per part de
l'Estat a acceptar la**

**renúncia, una decisió
més tardana que
esperés als estudis o
als processos judicials
en marxa, o
l'exigència del
desmantellament de
les instal·lacions,
haguessin exposat
més a ACS, ja que
s'haurien hagut de
tornar els bons en la**

seva totalitat. En definitiva, en la mesura que l'Estat espanyol reduís (o si una sentència judicial anul·lés) la compensació a ESCAL UGS, més exposat es veuria ACS davant el pagament dels bons, i menys exposada la ciutadania a

**“contribuir” al
pagament d’un deute
que no és seu.**

**Amb la mesura actual,
dels escenaris
possibles sobre els
que s’ha especulat
durant els últims
mesos (assumir el
deute des dels
Pressupostos**

**Generals,
nacionalitzar les
instal·lacions,
negociar una quitança
del deute, o iniciar el
procés per a anul·lar-
lo definitivament,
segons la possibilitat
que deixava oberta el
Tribunal Suprem),
s'ha acabat escollint la
pitjor opció per a la**

**ciutadania: aquella
que socialitza la
totalitat d'aquest
deute privat, que obre
la porta a que aquest
segueixi creixent i a
continuar utilitzant
les instal·lacions en
un futur.**

Incerteses i desafiamen ts de futur

Enagas ha

**entrat en
aquesta
operació a
cost 0, tot i
que l'acord
inicial amb**

**el
promotor
era
comprar-li
la meitat
de les**

**accions
una vegada
la planta
estigués
operativa.
Amb**

**aquesta
operació,
en canvi,
els seus
balanços
no**

**pateixen:
Enagas té
un deute
amb els
bancs en el
seu**

**“deure”
equiparabl
e als drets
de
cobrament
de Castor**

**que
apareixen
en el seu
“haver”.**

**Tots els
costos en**

els quals

Enagás

incorri

relacionats

amb

Castor, els

**pagarem
els
consumido
rs (a més
dels costos
de**

**mantenime
nt, costos
d'operativi
tat,
administra
ció...) a**

**través dels
peatges i
cànonns del
sistema
gasista. La
dificultat a**

**determinar
quins són
aquests
costos, que
s'ha
visibilitzat**

**en el
sector
elèctric, fa
pensar més
en les
possibilitat**

**s de lucre
de
l'operació,
que no pas
que
Enagas**

**estigui
fent un
favor a
l'Estat
encarregan
t-se de**

vetllar per

les

instal·lacio

ns durant

aquest

temps.

Mentrestant, una previsible pujada de la factura del gas

**podria
tenir fortes
conseqüèn
cies. Hi ha
grans
consumido**

**rs de gas
com les
centrals de
cicle
combinat i
les grans**

**indústries
(17% de les
vendes de
gas natural
són al
sector de**

**les
centrals de
generació
elèctrica),
fet que
podria**

**generar
increments
en el preu
de
l'electricitat
at i per**

**tant també
una
repercussió
ó en els
imports de
les**

**factures
elèctriques
. De la
mateixa
manera, el
preu final**

**d'altres
béns i
serveis
relacionats
amb el
consum de**

**gas també
es podria
encarir.**

**Des de
diferents**

**àmbits
s'estan
duent a
terme
accions per
aturar el**

**pagament
d'aquest
deute. La
indemnitza
ció que
contempla**

**va la
concessió
del
projecte i
el seu
blindatge a**

**través d'un
reial
decret que
té forma
de llei,
provoca**

**que la
impugnaci
ó només es
pugui tirar
endavant
davant del**

**Tribunal
Constitucio
nal i per
part
d'actors
concrets:**

**el mateix
President
del govern
espanyol,
la
Defensora**

**del Poble
espanyola,
les
comunitats
autònomes
per motius**

**de violació
de
competènc
ies, o una
difícil
comunió**

**entre 50
diputats o
senadors.
Es tracta
d'un
procedime**

nt
farragós,
que de
tirar-se
endavant
implicaria

**anys. Es
poden
impugnar
també les
lleis
d'acompan**

**yament
que se'n
desprendra
n, però en
tot cas,
mentresta**

**nt, les
operacions
financeres
que poden
especular
amb el**

**deute que
estarem
pagant, ja
estaran en
marxa.**

Ciutat ania

exposa
da als

riscos

**Per tot
això, calen
sobretot
reaccions**

**en l'àmbit
ciutadà.**

**Casos com
els del
Projecte
Castor**

**visibilitzen
com la
ciutadania
està
exposada a
assumir**

**tots els
riscos, ja
siguin
aquests
econòmics,
ambientals**

**o socials:
el
qüestiona
ment de la
“necessitat
”**

**d'aquestes
infraestruc
tures en un
moment en
què la
demanda**

**de gas es
desploma,
les
irregularit
ats en les
concession**

S
administrati
ves i les
clàusules
abusives
també són

**una
constant,
la total
absència
del
principi de**

**precaució,
així com la
connivènci
a dels
poders
financer i**

polític.

**Cal
comprendre
e les
lògiques**

**darrere
aquests
entramats,
compartir
la
informació**

**i la
indignació,
i evitar
noves
estafes
vestides de**

**projectes
estratègics
i
“necessaris
”. Cal
evitar la**

**socialitzaci
ó d'aquest
deute i
exigir
responsabi
litats als**

**seus
promotors,
però també
a les
institucion
s que hi**

**han estat
implicades
i han jugat
un paper
clau en el
cas. Avui**

**sabem del
cert que hi
ha hagut
institucion
s que en
diferents**

**moments
han girat
l'esquena a
informes o
perspective
s**

ambientals
,
economico-
financeres
i socials
desfavorab

**les al
projecte.
Però no
estem
davant un
deute**

**privat
socialitzat
per culpa
d'una mala
gestió.
Estem**

**davant un
deute
privat
socialitzat
gràcies a
unes**

**estructures
financeres
i polítiques
fetes a
mida, que
la mala**

**gestió ha
portat a la
palestra
dels mass
media, i
que**

**continuen
intactes.**

Altres

estafes han

passat

sense pena

**ni glòria,
però potser
aquesta (o
el cúmul
amb les
que ja van**

**passar a
millor
vida), fan
activar les
veus i
accions**

**d'una
ciutadania
que ni es
pot
permetre,
ni vol**

**pagar (ni
deu)**

aquest

deute.

**Mònica
Guiteras
és membre
de
l'Observatori**

del Deute en la Globalització, la Xarxa per la Sobirania

Energètica i l'Aliança contra la Pobresa Energètica